

ПАМ'ЯТІ ІВАНА РОМАНОВИЧА МИХАЛЬЧИШИНА

31 липня 2016 р. на 75 році життя відійшов у вічність наш колега, пам'яткоохоронець, невтомний дослідник археологічної спадщини України, краєзнавець, яскрава особистість — Іван Романович Михальчишин. Ми працювали разом майже 20 років. Період чималий і заслуговує того, щоб оглянутися на минулі роки та згадати часи спільної роботи.

Колеги завжди цінували його надзвичайну фаховість, самовідданість обраній професії, тактовність при вирішенні багатьох питань як суто наукового змісту, так й організаційного. Він завжди залишався скромним, стриманим, доступним, уваж-

ним до своїх колег. Нас вражала його цілковита відданість своїй справі.

Народився Іван Романович 5 серпня 1941 р. в с. Кривачинці Волочиського району Хмельницької області. Після закінчення навчання у Писарівській середній школі працював слюсарем у майстерні Війтовецької ремонтно-технічної станції. У 1960 р. був призваний на службу в прикордонні війська. У 1971–1977 рр. заочно навчався на історичному факультеті Львівського державного університету ім. І. Франка. З другого курсу почав займатися археологічною практикою під керівництвом професора М. А. Пелепишина. Був учасником архео-

логічних експедицій на території Львівської та Волинської областей. Разом з наставником здійснював польові археологічні розвідки, поступово набираючись досвіду археологічних досліджень; саме тоді розпочав публікувати наукові статті.

З 1985 р. працював у Львівському історичному музеї, на посаді наукового співробітника відділу історії первісного суспільства.

Згодом, обіймаючи посаду завідувача сектора археології Львівського обласного науково-методичного відділу охорони пам'яток історії та культури, а пізніше завідувача сектора громадських музеїв Львівського обласного відділу музезнавства, продовжував польові археологічні дослідження на території Львівської та Волинської областей. За цей час ним було виявлено понад 300 археологічних об'єктів, починаючи з епохи мезоліту до періоду Київської Русі.

З 1996 р. професійна діяльність Івана Романовича пов'язана з Києвом: спочатку — Науково-методичний відділ охорони пам'яток історії та культури Національного музею історії України, згодом — Науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури України, де він пропрацював до початку 2015 р. За цей час зроблено чимало: науково-методична робота з фахівцями сфери охорони культурної спадщини, підготовка кадрів, розроблення облікової документації на археологічні об'єкти.

Саме завдяки наполегливій та самовідданій праці Івана Романовича значна кількість археологічних об'єктів України отримала пам'яткоохоронний статус та увійшла до Державного реєстру нерухомих пам'яток України і Переліків щойно виявлених об'єктів.

Починаючи з 2005 р. ним було виконано великий обсяг робіт з інвентаризації пам'яток археології національного значення.

Іван Романович встиг обстежити 19 областей України, провівши натурні дослідження та перевірилиши 315 пам'яток археології (з внутрішньокмплексними — 630).

Він любив Хмельниччину. Щороку, плануючи польовий археологічний сезон, обов'язково залишав час для свого рідного краю. Археологічні розвідки на території Хмельницької області розпочав з 1976 р. та продовжував до останніх днів свого життя. Спільно з Відділом охорони пам'яток історії та культури у Хмельницькій області обстежив понад 350 археологічних об'єктів. Підсумком цієї роботи стало видання в 2011 р. довідника «Археологічна спадщина Хмельницької області» (у співавторстві з А. Ф. Гуцалом та В. І. Якубовським).

За роки проведення наукових досліджень, у щорічних експедиціях, він пішки обстежив сотні пам'яток, відкрив понад 500 давніх поселень, городищ, курганів на території України, увівши їх до наукового обігу, написав та опублікував понад 220 наукових та науково-популярних статей, брошур, книг, насамперед з охорони пам'яток археології.

Навіть маючи важку невиліковну хворобу, він продовжував до останніх днів свого життя працювати над книгою про пам'ятки археології межиріччя річок Збруч, Південний Буг, Случ та їхніх приток.

Дякуємо долі за щастя знати цю непересічну людину. Вічна пам'ять...

Колегі

СПИСОК НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ІВАНА РОМАНОВИЧА МИХАЛЬЧИШИНА

1. *Михальчишин І. Р.* Нові пам'ятки черняхівської культури біля витоків Південного Бугу / І. Р. Михальчишин // Тези доповідей VI Подільської історико-краєзнавчої конференції. — Кам'янець-Подільський, 1985. — С. 38–39.
2. *Михальчишин І. Р.* Археологічні розвідки в Західному Побужжі / І. Р. Михальчишин // Археологія. — 1986. — № 55. — С. 95–98.
3. *Михальчишин І. Р.* Нові матеріали до археологічної карти лівобережжя Збруча / І. Р. Михальчишин // VII Подільська історико-краєзнавча конференція (Тези доповідей). — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педінститут ім. В. П. Затонського, 1987. — С. 57.
4. *Михальчишин І. Р.* Археологічні розвідки у верхів'ях Збруча / І. Р. Михальчишин // Тези доповідей і повідомлень I Тернопільської обласної наукової історико-краєзнавчої конференції. — Ч. I. — Тернопіль: Тернопільський краєзнавчий музей, 1990. — С. 78.
5. *Михальчишин І. Р., Смішко Р. М.* Археологічні матеріали з території Поділля у Львівському історичному музеї / І. Р. Михальчишин // Музеї і Поділля. Тези наукової конференції. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник, 1990. — С. 44–46.
6. *Михальчишин І. Р.* Крем'яні наконечники стріл з поселення с. Низи Львівської області і комплекс знарядь та зброї з острова Ітуруп Курільської гряди / І. Р. Михальчишин // Наукові записки. — Вип. 1. — Львів: Львівський історичний музей, 1993. — С. 14–18.

7. *Михальчишин І. Р.* Кам'яні вироби з Овруцького повіту / І. Р. Михальчишин // Наукові записки. — Вип. 1. — Львів: Львівський історичний музей, 1993. — С. 18–26.
8. *Михальчишин І. Р.* Поселення трипільської культури на Львівщині / І. Р. Михальчишин // Трипільська культура України (до 100-річчя відкриття). Тези доповідей і повідомлень міжнародної наукової конференції. — Львів: Інститут народознавства НАНУ, 1993. — С. 37–38.
9. *Михальчишин І. Р.* Розвідки у Волочиському районі Хмельницької області / І. Р. Михальчишин // АБУ 1998–1999 рр. — К.: ІА НАНУ, 1999. — С. 123.
10. *Михальчишин І. Р.* Нові пам'ятки черняхівської культури у верхів'ях Збруча і Південного Буга / І. Р. Михальчишин // Вікентій В'ячеславович Хвойка та його внесок у вітчизняну археологію (до 150-річчя від дня народження). — К.: ТОВ-С. “ІІ, Лтд”. — 2000. — С. 61–64.
11. *Михальчишин І. Р.* Традиційне і реальне у вивченні історії запорозького козацтва / І. Р. Михальчишин // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. — Вип. 9. — К., 2000. — С. 200–203.
12. *Михальчишин І. Р.* Розвідки у Волочиському районі Хмельницької області / І. Р. Михальчишин // АБУ 1999–2000 рр. — К.: ІА НАНУ, 2001. — С. 163–164.
13. *Михальчишин І. Р., Семенюк О. В.* Розвідки в межиріччі верхів'їв Збруча і південного Бугу / І. Р. Михальчишин // АБУ 2000–2001 рр. — К.: ІА НАНУ, 2002. — С. 189.
14. *Михальчишин І. Р.* Пам'яткоохоронні археологічні розвідки у Волочиському районі / І. Р. Михальчишин // АБУ 2001–2002 рр. — К.: ІА НАНУ, 2003. — С. 186–187.
15. *Михальчишин І. Р.* Пам'яткоохоронні розвідки у Хмельницькій області / І. Р. Михальчишин // АБУ 2002–2003 рр. — К.: Шлях, 2004. — С. 224–225.
16. *Михальчишин І. Р.* Пам'яткоохоронні археологічні розвідки у Волочиському районі Хмельницької області / І. Р. Михальчишин // АДУ 2003–2004 рр. — Запоріжжя: Дике Поле, 2005. — С. 222.
17. *Михальчишин І. Р.* Розвідки в межиріччі верхів'їв р. Південний Буг і р. Збруч у 2005 р. / І. Р. Михальчишин // АДУ 2004–2005 рр. — Запоріжжя: Дике Поле, 2006. — С. 284–285.
18. *Михальчишин І. Р.* Пам'яткоохоронні археологічні розвідки у межиріччі верхів'їв рік Південний Буг і Збруч / І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 2, ч. 2. — К.: АртЕк, 2007. — С. 30–46.
19. *Гаврилюк Н. О.* Деякі проблеми пам'яткоохоронної справи в Україні (охорона курганів) Н. О. Гаврилюк, І. Р. Михальчишин // Археологія, 2008. — № 1 — С. 82–88.
20. *Михальчишин І. Р.* Методичні рекомендації по складанню паспортів на пам'ятки археології / І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 4, 2008. — С. 435–444.
21. *Гуцал А. Ф.* Археологічна спадщина Хмельницької області. Довідник / А. Ф. Гуцал, В. І. Якубовський, І. Р. Михальчишин. — Чернігів: РВК “Деснянська правда”, 2011. — 176 с.
22. *Михальчишин І. Р.* Методичні рекомендації по складанню паспортів та облікових карток на об'єкти культурної спадщини за видом “археологічні” (проект) / І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 6. — Вінниця: ДП “Державна картографічна фабрика”, 2011. — С. 268–279.
23. *Михальчишин І. Р.* Городища Північної України (за матеріалами інвентаризації 2006–2010 рр.) / І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 7. — К.: Фенікс, 2012. — С. 413–432.
24. *Михальчишин І. Р.* Інвентаризація пам'яток та об'єктів археології у Хмельницькій області / І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 8. — К.: Фенікс, 2013. — С. 248–270.
25. *Михальчишин І. Р.* Пам'ятки стжижовської культури на Західній Волині / І. Р. Михальчишин, Г. В. Охріменко, Н. В. Скляренко // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 9. — К.: СПД Павленко, 2014. — С. 142–153.
26. *Михальчишин І. Р.* Підсумки інвентаризації пам'яток археології національного значення у 2005–2013 рр. / І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 9. — К.: СПД Павленко, 2014. — С. 153–173.
27. *Шпаковський С. М.* Пам'яткоохоронна робота у Хмельницькій області у 2012–2013 рр. щодо збереження пам'яток та об'єктів археології / С. М. Шпаковський, І. Р. Михальчишин // Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. — Вип. 9. — К.: СПД Павленко, 2014. — С. 283–300.
28. *Шпаковський С. М.* Пам'яткоохоронна робота у Хмельницькій області в 2012–2013 рр щодо збереження пам'яток та об'єктів археології / С. М. Шпаковський, І. Р. Михальчишин // Краєзнавець Хмельниччини: науково-краєзнавчий збірник / (гол. ред. Л. В. Баженов). — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. — Вип. 6. — С. 12–22.
29. *Шамраєва О. О., Лісова М. С.* Самовідданість обраній професії. Пам'яткоохоронна діяльність Михальчишина Івана Романовича / О. О. Шамраєва, М. С. Лісова // Археологічні студії “Межибіж”: науковий щорічник 3'2014 / За ред. А. М. Трембіцького, О. Г. Погорільця. — Хмельницький: ІРД, 2014. — С. 244–247.

30. *Михальчишин І. Р.* Знак свастики на археологічних пам'ятках північної Євразії / І. Р. Михальчишин // Археологічні студії "Межибіж": науковий щорічник 4'2015 / За ред. А. М. Трембіцького, О. Г. Погорільця. — Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. — С. 47–54.
31. *Михальчишин І. Р.* Підсумки археологічних розвідок в межиріччі верхів'їв Південного Бугу, Случі і Збруча / І. Р. Михальчишин, С. М. Шпаковський // Археологічні студії "Межибіж": науковий щорічник 4'2015 / За ред. А. М. Трембіцького, О. Г. Погорільця. — Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. — С. 68–83.

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ

(наукові звіти І. Р. Михальчишина про археологічні розвідки)

1. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Львівської, Волинської, Хмельницької областей в 1983 році. — Львів, 1984. Зберігається в Інституті суспільних наук АН України, в ІА НАНУ.
2. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Волинської, Львівської та Хмельницької областей у 1986 році. — Львів, 1987 а. Зберігається в ІА НАНУ.
3. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Тернопільської та Хмельницької областей у 1988 році. — Львів, 1989. — С. 8–9. Зберігається в Інституті Українознавства НАН України.
4. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Волочиського району Хмельницької області у 2001 році. — К., 2002. Зберігається в ІА НАНУ.
5. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Волочиського району Хмельницької області у 2002 році. — К., 2003. Зберігається в ІА НАНУ.
6. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Волочиського, Городоцького, Красилівського, Хмельницького районів Хмельницької області у 2003 році. — К., 2004. Зберігається в ІА НАНУ.
7. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Волочиського району Хмельницької області у 2004 році. — К., 2005. Зберігається в НДІПОД.
8. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні розвідки на території Хмельницької області у 2006 році. — К., 2006 а. Зберігається в НДІПОД.
9. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні пам'яткоохоронні розвідки на території Хмельницької області у 2007 році. — К., 2008. Зберігається в НДІПОД.
10. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні дослідження на території Хмельницької області у 2008 році. — К., 2009. Зберігається в НДІ ПОД.
11. *Михальчишин І. Р.* Звіт про науково-дослідну роботу "Археологічні дослідження у Хмельницькій області в 2009 році". — К., 2010. Зберігається в НДІПОД.
12. *Михальчишин І. Р.* Звіт про археологічні дослідження в Хмельницькій області у 2010 році. — К., 2011. Зберігається в НДІПОД.
13. *Михальчишин І. Р.* Науковий звіт про археологічні розвідки у межиріччі верхів'їв річок Південний Буг, Случ, Збруч в Хмельницькій області у 2011 році. — К., 2011 а. — Зберігається в НДІПОД.
14. *Михальчишин І. Р.* Звіт про науково-дослідну роботу "Проведення інвентаризації об'єктів культурної спадщини". Частина III. Хмельницька область. — К., 2013. — Зберігається в НДІПОД.

Р. С. Щиро дякуємо Сергію Шпаковському, завідувачеві відділу охорони пам'яток історії та культури в Хмельницькій області управління культури облдержадміністрації за складений перелік наукових публікацій І. Р. Михальчишина.